

Sygn. akt V CSK 55/20

POSTANOWIENIE

Dnia 31 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku W. B.
przy uczestnictwie B. W.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 31 lipca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 11 lipca 2019 r., sygn. akt IV Ca [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w K.
na rzecz adw. M.T.-K. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł,
powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem
wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną
wnioskodawcy W. B. z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną wnioskodawcy W.B. od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 11 lipca 2019 r., sygn. akt IV Ca [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wnioskodawca zarzucił naruszenie: 1) przepisów prawa materialnego, tj. art. 45 i 46 k.r.o w zw. z art. 1038 § 2 k.c. oraz art. 118 k.c. i art. 121 pkt 3 k.c.; 2) przepisów prawa procesowego, tj. art. 520 § 2 k.p.c. i 102 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Przesłanka ta nie została

jednak spełniona, bowiem rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni, bądź w drodze prostego zastosowania przepisów w konkretnym stanie faktycznym, przy uwzględnieniu także orzecznictwa sądowego, nie kwalifikuje się jako uzasadniona ustawowa przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Skarżący konieczność wykładni łączy z: a) wątpliwościami interpretacyjnymi art. 45 i 46 k.r.o. w zw. z art. 1038 § 2 k.c. oraz art. 118 i art. 121 pkt 1 k.c., tj. z zagadnieniem prawnym związanym z terminem przedawnienia roszczenia wnioskodawcy dotyczącego w pierwszej kolejności zgłoszonego przez niego wniosku o podział majątku wspólnego, a w dalszej kolejności nakładów poczynionych przez wnioskodawcę na majątek osobisty uczestniczki; b) wyjaśnieniem, czy wobec niedokonania przez strony całego podziału majątku, a jedynie jego części, wnioskodawca mógł skutecznie domagać się przed Sądem całościowego podziału, oraz czy rozpoczął się bieg terminu przedawnienia roszczenia wnioskodawcy o zwrot poczynionych przez niego nakładów na majątek wspólny i czy termin do zgłoszenia roszczenia o zwrot nakładów dokonanych przez jednego z małżonków na majątek osobisty drugiego, determinuje również termin do zgłoszenia wniosku o całościowy podział majątku, wobec wcześniej dokonanego umownego podziału majątku.

W ocenie skarżącego dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego, a także sądów powszechnych wprost nie odnosi się do powyższych kwestii, natomiast w doktrynie w tych kwestiach brak jednomyślności, gdyż według jednego

nurtu tego rodzaju roszczenia nie ulegają przedawnieniu i mogą być dochodzone w postępowaniu o podział majątku wspólnego niezależnie od chwili ich dokonania, a według innego kierunku, roszczenia z art. 45 k.r.o. cechuje swoista prekluzja następująca z chwilą podziału majątku wspólnego, jednak poszczególne roszczenia ulegają przedawnieniu na zasadach ogólnych, z uwzględnieniem reguły zawartej w art. 121 pkt 3 k.c.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że przedmiotem żądania wnioskodawcy, z którym wystąpił w maju 2014 r., było rozliczenie nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek odrębny (osobisty) uczestniczki, a nie z majątku odrębnego wnioskodawcy na majątek odrębny uczestniczki, jakby mogło to sugerować uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Zgodnie z ustaleniami faktycznymi strony zawarły związek małżeński 30 czerwca 1973 r., zaś aktem notarialnym z dnia 19 lutego 1997 r. wyłączyły wspólność majątkową na rzecz rozdzielności i dokonały podziału majątku wspólnego, przy czym umowa nie obejmowała rozliczeń z tytułu nakładów poczynionych z majątku wspólnego stron na majątek osobisty, tj. nakładów, na nieruchomość uczestniczki, w postaci budowy domu, w którym pomiędzy uczestniczką a drugim współwłaścicielem (osobą trzecią) została umownie ustanowiona odrębność własność lokali i jeden z nich przypadł uczestniczce. Na budowę strony zaciągnęły kredyt, który był spłacany w czasie trwania wspólności majątkowej. Po ustaniu wspólności majątkowej uczestniczka zobowiązała się do spłaty wspólnego zadłużenia i zobowiązanie to realizowała. Wyrok rozwodowy uprawomocnił się 17 marca 1998 r. Uczestniczka zbyła przedmiotowy lokal mieszkalny w 2013 r.

Z powyższego przedstawienia wynika, że żądanie wnioskodawcy nie może być kwalifikowane jako wniosek o podział majątku wspólnego, gdyż ten został dokonany w 1997 r. i nie ma innych składników majątkowych objętych wspólnością majątkową, poza przedmiotowymi nakładami na nieruchomość uczestniczki. W paragrafie 3 umowy z dnia 19 lutego 1997 r. o podział majątku wspólnego strony oświadczyły, że pozostałe nie wymienione w umowie składniki majątkowe zostały pomiędzy stronami podzielone i w związku z tym podziałem nie będą zgłaszać

wobec siebie żadnych dalszych roszczeń (k. 49). Dlatego nie ulega wątpliwości, że poza spornymi nakładami, wszystkie inne składniki majątkowe zostały najpóźniej w dniu 19 lutego 1997 r. rozliczone, a zatem od tego momentu nie istnieje przedmiot podziału, lecz jedynie pozostało roszczenie pieniężne o zwrot nakładów.

Z uwagi na to, że podział majątku wspólnego został dokonany umownie do roszczenia wnioskodawcy o rozliczenie nakładów nie ma zastosowania prekluzja przewidziana w art. 618 § 3 k.p.c. w zw. z art. 688 k.p.c. i art. 567 § 3 k.p.c., gdyż prekluzja ta odnosi się do sytuacji, gdy podział został dokonany sądownie, który co do zasady powinien obejmować wszystkie składniki majątkowe (art. 1038 § 1 k.c. w zw. z art. 46 k.r.o.).

Dla kwestii przedawnienia roszczenia o zwrot nakładów istotnym jest to, czy w okolicznościach sprawy, roszczenie to ma charakter samodzielny, czy też akcesoryjny w stosunku do roszczenia o podział majątku wspólnego.

Nakłady z majątku wspólnego na majątek odrębny jednego z małżonków, jakkolwiek są składnikiem tego majątku, ale specyficznym, gdyż tak jak w przypadku niniejszej sprawy, dokonanie finansowego nakładu z majątku wspólnego na nieruchomość stanowiącą majątek osobisty jednego z małżonków skutkuje tym, że nie wchodzi w grę podział tych nakładów, w sensie przyznania ich małżonkom, ponieważ stosownie do statuowanej w art. 47-48 k.c. i art. 191 k.c. zasady *superficies solo cedit*, stają się z mocy prawa własnością tego z małżonków, do którego należy nieruchomość, zaś współmałżonkowi, po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, albo przed tym zdarzeniem prawnym (w wypadkach wskazanych w art. 45 § 2 k.r.o. - ta okoliczność również wskazuje na szczególny i zarazem odmienny w stosunku do innych składników majątku wspólnego, charakter tego rodzaju nakładów), przysługuje roszczenie majątkowe pieniężne o ich zwrot.

Roszczenie o zwrot nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków staje się roszczeniem samodzielnym, gdy podział taki został już dokonany i nie ma składników majątkowych, które podlegałyby podziałowi w znaczeniu, o którym stanowi art. 210 i n. k.c. w zw. z art. 1035 k.c. i art. 46 k.r.o. W tym miejscu trzeba podkreślić, że przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wyraźnie wyodrębniają roszczenie o zwrot nakładów (art. 45 k.r.o.), które są jednym

z elementów roszczenia o podział majątku wspólnego, co wynika z art. 45 § 2 k.r.o. i art. 567 § 1 k.p.c. Jednak w razie braku składników majątkowych, które stanowią przedmiot majątku wspólnego i które mogą podlegać podziałowi fizycznemu, prawnemu (sprzedaż w trybie przepisów egzekucyjnych), jak też mogą być przyznane (orzeczeniem konstytutywnym - art. 624 k.p.c. w zw. z art. 688 k.p.c. i art. 567 § 3 k.p.c.) jednemu z nich ze spłatą na rzecz drugiego z nich, roszczenie o zwrot tego rodzaju nakładów staje się samodzielny roszczeniem majątkowym i nie ma do niego zastosowania reguła wyrażona w art. 220 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. i art. 46 k.r.o., skoro małżonek, który nie jest właścicielem nieruchomości, na którą były dokonywane nakłady, nie może domagać się podziału takiej nieruchomości i przyznania mu jej części odpowiadającej jego udziałowi w majątku wspólnym w zakresie poczynionych nakładów, jak również nie może domagać się podziału prawnego (sprzedaży w trybie egzekucji).

W określonych przypadkach, ale w związku z nakładami czy wydatkami na rzecz ruchomą może powstać stosunek współwłasności (por. art. 192-193 k.c.), podobnie jak w przypadku, gdy na nabycie określonej rzeczy zostały przeznaczone środki pochodzące z majątku wspólnego i osobistego jednego z małżonków (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2018 r., III CZP 45/18, OSNC 2019, nr 7-8, poz. 76).

Oczywistym jest, że nie przedawnia się roszczenie o podział majątku wspólnego (art. 220 k.c. w zw. za art. 1035 k.c. i art. 46 k.r.o.; zob. też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2013 r., II CSK 546/12, nie publ.), ale uprawnienie do zwrotu nakładów z majątku wspólnego na majątek odrębny jednego małżonka, w okolicznościach faktycznych tej sprawy (z uwagi na nakład na nieruchomość) nie kreuje roszczenia rzeczowego rodzącego współuprawnienie do przedmiotu, na który były dokonywane nakłady, w postaci współwłasności czy ograniczonego prawa rzeczowego. Inaczej rzecz ujmując, dokonanie nakładów na majątek odrębny jednego z małżonków z majątku wspólnego nie doprowadza do powstania stosunku współuprawnienia w rozumieniu art. 210 i n. k.c. implikującego uprawnienie do domagania się zniesienia tego współuprawnienia w sposób określony w art. 211 i n. k.c., lecz jedynie do powstania roszczenia obligacyjnego o zwrot tych nakładów. Zresztą art. 45 § 2 k.r.o. stanowi

o zwrocie nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty, a nie o podziale tychże nakładów (podobnie art. 567 § 1 k.p.c.).

Ze względu na to, iż rozliczenie z tytułu nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków ma znaczenie dla sposobu, w jaki zostanie dokonany podział majątku wspólnego (obejmujący jeszcze inne, oprócz tych nakładów, składniki majątkowe) i ostatecznego rozliczenia majątkowego pomiędzy małżonkami, roszczenie o zwrot takich nakładów jest zasadniczo realizowane przy podziale majątku wspólnego, a wcześniej jedynie za zgodą sądu wówczas, gdy wymaga tego dobro rodziny (art. 45 § 2 k.r.o.). Skoro zatem wcześniejsze dochodzenie nakładów jest uzależnione od zgody sądu, która jest determinowana dobrem rodziny, a zasadniczo zwrot tych nakładów może być realizowany przy podziale majątku wspólnego, to w takiej sytuacji, jeśli roszczenie o podział majątku wspólnego nie ulega przedawnieniu, to do momentu podziału majątku wspólnego roszczenie o zwrot nakładów nie może ulec przedawnieniu - w istocie nie może rozpocząć się bieg jego przedawnienia. W rozpoznawanej sprawie sytuacja faktyczna jest jednak odmienna, ponieważ podział majątku wspólnego stron został dokonany umownie, natomiast strony nie rozliczyły nakładów z majątku wspólnego na nieruchomości uczestniczki. Jak wspomniano wyżej, po dokonaniu podziału umownego, wnioskodawca mógł się domagać zwrotu nakładów, a nie podziału majątku wspólnego w zakresie tych nakładów. Tego rodzaju roszczenie, przy braku przedmiotu podziału w znaczeniu określonym w art. 220 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. i art. 46 k.r.o., jako roszczenie majątkowe, podlega ogólnym regułom przedawnienia (art. 117 § 1 k.c.). Zasadą jest przedawnienie roszczeń majątkowych, zaś wyjątki muszą być uregulowane ustawowo. Nie jest więc dopuszczalna w tej materii rozszerzająca interpretacja przypadków wykluczających przedawnienie roszczeń majątkowych. Nie ma przepisu, który wyłączałby przedawnienie roszczenia o zwrot nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty - gdy jest ono dochodzone po podziale majątku wspólnego, ani przepisów, z których można byłoby wyprowadzić wyłączenie instytucji przedawnienia.

W rozpoznawanej sprawie podział majątku wspólnego miał miejsce przed orzeczeniem rozwodu, a zatem do roszczenia majątkowego o rozliczenie nakładów miał zastosowanie art. 121 pkt 3 k.c. i od dnia uprawomocnienia się orzeczenia

rozwodowego rozpoczął się bieg przedawnienia roszczenia o zwrot nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestniczki. Jak wspomniano, ustawodawca wyraźnie odróżnia roszczenie o podział majątku wspólnego od roszczenia o zwrotu nakładów z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków, skoro w art. 45 k.r.o. kwestię tę odrębnie uregulował. Do istoty postępowania o podział majątku wspólnego należy podział wspólnego składnika majątkowego, zaś w przypadku nakładów nie wchodzi w rachubę przyznanie ich jednemu z małżonków, gdyż te z mocy prawa weszły do jego majątku osobistego, natomiast współmałżonek, może domagać się jedynie zapłaty. Dlatego roszczenie o zwrot tego rodzaju nakładów nie może być utożsamiane w roszczeniu o podział majątku wspólnego, o którym stanowi art. 220 k.c., gdy poza tymi nakładami nie istnieje inny majątek wspólny, którego podział, jak w tej sprawie, został przez strony dokonany umownie jeszcze przed ustaniem małżeństwa. Artykuł 121 pkt 3 k.c. mówi ogólnie o roszczeniach. Wobec tego nie dotyczy roszczenia o podział majątku wspólnego, skoro regulacja w tej materii jest zawarta w przepisie szczególnym (art. 220 k.c.), natomiast obejmuje roszczenie o zwrot nakładów, które w stanie faktycznym ukształtowanym w tej sprawie nie ma charakteru akcesoryjnego w stosunku do roszczenia o podział majątku wspólnego, lecz samodzielny, gdyż roszczenie o podział majątku wspólnego z racji braku wspólnych składników majątkowych przestało istnieć wskutek dokonania podziału w 1997 r. Zatem mając na uwadze, że roszczenie wnioskodawcy o zwrot nakładów stało się wymagalne z chwilą dokonania podziału majątku wspólnego, tj. w 1997 r. (zgodnie z art. 45 § 2 k.r.o. zwrotu nakładów dokonuje się przy podziale majątku), od tego momentu, stosownie do art. 120 § 1 zd. 1 k.c., zaczął biec termin przedawnienia, ale z uwagi na art. 121 pkt 3 k.c., prawnie rozpoczął się ten bieg dopiero z chwilą orzeczenia rozvodu.

Roszczenie o zwrot nakładów z majątku wspólnego na majątek odrębny jednego z małżonków ma charakter obligacyjny (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2008 r., III CSK 257/07, MoPraw. 2009, nr 20, s. 1123-1125). W postanowieniu z dnia 29 maja 2014 r., V CZ 36/14, nie publ. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że jeżeli nie istnieje jako obiekt podziału wspólny majątek stron po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, to roszczenie z tytułu zwrotu wydatków,

nakładów i spłaconych długów, o których stanowi art. 45 k.r.o. podlegają rozpoznaniu w trybie postępowania procesowego, przy czym w sprawie, którego dotyczy to orzeczenie zbyta została wspólna nieruchomości, a nie jak w niniejszej sprawie nieruchomość, na którą były dokonywane nakłady z majątku wspólnego.

Ubocznie należy wskazać, że do nakładów, o których stanowi art. 45 k.r.o. nie zalicza się nakładów poczynionych z majątku wspólnego na rzecz stanowiącą majątek osoby trzeciej. Tego rodzaju nakład jest traktowany jako składnik majątku wspólnego, który podlega podziałowi między małżonkami na zasadach przewidzianych dla innych wspólnych składników majątkowych (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 1970 r., III CZP 18/70, OSNCP 1971, nr 2, poz. 18). Oczywiście w takim przypadku nie może być mowy o przedawnieniu w relacjach między małżonkami, ale osoba trzecia może podnosić zarzut przedawnienia roszczenia na zasadach ogólnych w procesie wytoczonym przez małżonków lub małżonka, któremu, na podstawie umownego czy sądowego podziału majątku wspólnego, przypadł ten składnik majątkowy.

Wprawdzie po dokonaniu umownego podziału majątku wspólnego, właściwym trybem dla zwrotu tego rodzaju nakładów jest postępowanie procesowe (art. 13 § 1 k.p.c.; zob. też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2014 r., V CZ 36/14, nie publ.), ale ze względu na art. 379 pkt 6 *in fine* k.p.c. postępowanie przed Sądem drugiej instancji nie jest dotknięte nieważnością, którą Sąd Najwyższy uwzględnia z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Zresztą wnioskodawca w tej sprawie prawidłowo wystąpił z pozwem o zapłatę (który jednak Sąd Okręgowy w postępowaniu pierwszo-instancyjnym błędnie zakwalifikował jako wniosek o podział majątku wspólnego k. 2 i 24), po tym jak na skutek cofniętego przez niego, a wniesionego w 2013 r., wniosku o podział majątku wspólnego, w związku z zarzutem uczestniczki, iż wnioskodawca nie jest współwłaścicielem spornej nieruchomości, postępowanie o podział majątku wspólnego zostało umorzone (I Ns [...] /13).

Formą zwrotu nakładów polegających na wybudowaniu wspólnie przez małżonków budynku na nieruchomości stanowiącej nieruchomość jednego z nich jest też roszczenie majątkowe niepieniężne z art. 231 k.c., które według przeważającej linii orzeczniczej nie ulega przedawnieniu (zob. uchwała Sądu

Najwyższego z dnia 18 marca 1969 r., III CZP 15/68, OSPiKA 1969, poz. 90), przy czym wymagane jest wystąpienie po stronie małżonka, który nie jest właścicielem takiej nieruchomości, przesłanki samoistnego posiadania w dobrej wierze, a ponadto powinien być nadal w posiadaniu nieruchomości (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 1975 r., III CRN 261/75, OSNCP 1976, nr 9, poz. 202, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1985 r., III CRN 361/85, nie publ., uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., III CZP 34/10, OSNC 2010, nr 12, poz. 160). W rozpoznawanej sprawie w tej formie roszczenie związane z tymi nakładami nie było dochodzone.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi z urzędu orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (j.t. Dz. U. z 2019 r. poz. 1513, z późn. zm.) w zw. z § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 i § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (j.t. Dz. U. z 2019 r. poz. 18).

Zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosek o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego nie mógł zostać uwzględniony, gdyż pismo to nie wywołało skutku prawnego (art. 132 § 1 zd. 3 k.p.c.) z racji nie dochowania wymogu przewidzianego w art. 132 § 1 zd. 2 k.p.c. Pismo nie zawiera stosownego oświadczenia. Wprawdzie powołuje się na załącznik, ale nie został dołączony (k. 354, 355/2). Brak podpisu pełnomocnika pod załącznikiem nie daje podstaw do ewentualnego potraktowania informacji o załączniku jako oświadczenia o nadaniu pisma przesyłką poleconą.

aj

[aw]